

**Voor dit examen zijn maximaal 47 punten te behalen; het examen bestaat uit 20 vragen en een samenvattingsopdracht.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.**

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Uit schaamte

- 1p **1** ■ Hoe kan de tekst *Uit schaamte*, gelet op het schrijfdoel, het beste getypeerd worden?
De tekst is hoofdzakelijk een combinatie van
A betoog en beschouwing.
B uiteenzetting en beschouwing.
C uiteenzetting en betoog.
- In de eerste alinea van de tekst *Uit schaamte* worden drie vragen gesteld.
- 2p **2** □ In welke alinea's wordt de eerste vraag beantwoord?
2p **3** □ In welke alinea's wordt de tweede vraag uitgewerkt?
- 1p **4** ■ Met welk begrippenpaar kan het verband tussen alinea 2 enerzijds en alinea 3 en 4 anderzijds worden aangeduid?
A aanleiding – gevolg
B argumenten – tegenargumenten
C bewering – tegenwerpingen
D standpunt – argumenten ter ondersteuning
- 3p **5** □ Welk antwoord lijkt Van Stipriaan volgens Van Tongeren te geven op de vraag “Wat doen we eigenlijk als we een monument oprichten?”
Gebruik voor je antwoord maximaal 10 woorden.
- 1p **6** ■ Welk antwoord op de vraag “Wat doen we eigenlijk als we een monument oprichten?” geeft de auteur zelf?
A We bevrijden ons van een collectieve schuld uit het verleden.
B We gedenken op symbolische wijze helden of slachtoffers uit het verleden.
C We leggen onszelf de verplichting op terug te denken aan iets uit het verleden.
D We zorgen voor de instelling van een taboe ten aanzien van iets uit het verleden.
- 1p **7** ■ Welk antwoord op de derde in alinea 1 gestelde vraag – “en voor wie doen we dat?” – kan uit de tekst worden afgeleid?
Het monument richten we op
A voor de daders van de slavernij.
B voor de slachtoffers van de slavernij.
C voor de afstammelingen van de slachtoffers van de slavernij.
D voor de afstammelingen van slachtoffers en daders van de slavernij.
- In de tekst wordt de vraag gesteld “Wie zijn die ‘wij’?” (zie regel 1)
- 1p **8** ■ Welke van onderstaande omschrijvingen geeft het beste weer wie die ‘wij’ volgens de tekst zijn?
‘Wij’ heeft betrekking op
A de Nederlanders die een historische band met slavenhandel of slavenbezit hebben.
B de Nederlanders die vandaag de dag nog van de vroegere slavernij profiteren.
C de Nederlanders die zich schuldig voelen over de in het verleden begane wandaden.
D de Nederlandse overheid als representant van allen die zich schuldig voelen.
- 1p **9** ■ Welke functie vervult het artikel van Van Stipriaan waarnaar in de tekst wordt verwezen?
A De beweringen van Van Stipriaan dienen als illustratiemateriaal bij de eigen stellingname.
B De eigen visie van de auteur krijgt door confrontatie met een andere visie meer reliëf.
C Het artikel van Van Stipriaan dient als bronverwijzing voor de gepresenteerde feiten.
D Van Stipriaans uitlatingen vormen de onmisbare aanleiding voor het artikel.
- 1p **10** ■ Met welk begrippenpaar kan het verband tussen alinea 9 en 10 worden aangeduid?
A argumenten – conclusie
B bewering – tegengestelde bewering
C oorzaak – gevolg
D opvatting – nuancering

1p 11 ■ Van wat voor soort argumentatie maakt de tekst in alinea 10 gebruik?

Er wordt gebruikgemaakt van argumentatie op basis van:

- A feitelijke gegevens.
- B oorzaak en gevolg.
- C vergelijking of overeenkomst.
- D voorbeelden.

De titel van de tekst luidt *Uit schaamte*.

1p 12 ■ Hoe kan deze schaamte, gelet op de inhoud van de tekst, het beste getypeerd worden?

Schaamte staat in deze tekst voor:

- A de verplichting tot herinneren.
- B het doorbreken van een taboe.
- C het medelijden met de nazaten.
- D het schuldbesef over begane misdaden.

In alinea 12 en 13 wordt het aspect 'schuld' nader uitgewerkt: de collectieve schuld wordt enerzijds erkend, anderzijds gerelativeerd.

2p 13 □ Wat is de reden dat Nederland er met betrekking tot het schuldgevoel niet toe verplicht zou zijn vandaag de dag nog compensatie aan de nazaten van slaven te geven?

Gebruik voor je antwoord maximaal 15 woorden.

"... maar dat kan niet betekenen dat Nederlanders van Antilliaanse of Surinaamse herkomst in dit opzicht speciale rechten zouden hebben." (regels 104-106)

1p 14 ■ Met welk argument wordt deze stelling verdedigd?

- A De binding met het verleden is verdwenen.
- B Onderscheid maken tussen bevolkingsgroepen is principieel onjuist.
- C Ze profiteren mee van gemeenschappelijke rijkdom.
- D Zij zijn medeschuldig aan de slavernij.

"... maar het wordt niet duidelijk tot welke conclusies hem dat brengt met betrekking tot het monument." (regels 6 en 7)

1p 15 ■ Tot welke conclusie komt Van Tongeren zelf?

- A De oprichting van een monument heeft een averechtse werking, want de geschiedenis maakt duidelijk dat een monument veelal leidt tot de instelling van een taboe.
- B Het is niet nodig een monument op te richten, omdat de Nederlanders van nu niet schuldig zijn aan het slavernijverleden van hun voorouders.
- C Het is twijfelachtig of er iemand baat heeft bij de oprichting van een nationaal monument dat recht moet doen aan het slavernijverleden van de huidige bevolking.
- D Het monument is zinvol als het bijdraagt aan een gevoel van verbondenheid met hen die in een vroeger tijdperk schuldig waren.

In de tekst van Van Tongeren wordt gereageerd op een tekst van Van Stipriaan. Uit die tekst van Van Stipriaan komt het volgende fragment:

Dat nu dan toch de stilte wordt verbroken, is vooral het gevolg van de omstandigheid dat de nazaten van de slaven niet meer ver weg wonen, maar voor het eerst duidelijk aanwezig zijn in Nederland zelf en hun plaats in de Nederlandse geschiedenis opeisen. Het duidelijkste voorbeeld daarvan is de vereniging van een groot aantal Afro-Nederlandse organisaties in het Landelijk Platform Nederlands Slavernijverleden, dat met succes in gesprek is met de regering over het oprichten van een slavernijgedenkteken.

1p 16 □ Citeer een zinsdeel uit alinea 1 tot en met 4, waarin Van Tongeren het voorbeeld dat Van Stipriaan geeft, tegenspreekt.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Ook de historicus Thomas von der Dunk leverde in september 2001 een bijdrage aan de gedachtewisseling over de oprichting van een monument. Uit zijn artikel ‘Nazaten van slaven kopen niets voor spijt’ komt het volgende fragment:

Zeker voor zover zij in Nederland wonen, zijn de nazaten van de uit Afrika ontvoerde slaven vandaag de dag beter af. Het moge zeer wrang klinken – causaliteitsverbanden zijn in de geschiedenis evenwel vaak zeer wrang – maar wat hun materiële positie aangaat, profiteren zij nu, als inwoners van een westerse welvaartsstaat, van het leed dat hun voorouders indertijd door de Nederlandse slavenhandelaren is aangedaan. In het tegenovergestelde geval woonden zij nu immers in kommervolle omstandigheden, nog voor het merendeel ergens in Afrika. Bij alle redenen die zij hebben om zich over hedendaagse discriminatie die zij als burgers van Nederland ondervinden, te beklagen – dat burgerschap als zodanig kan, gezien het meest waarschijnlijke alternatief, in hun geval geen reden voor een klacht zijn. De vraag wie die ‘wij’ zijn die het monument oprichten is volgens Van Tongeren klemmend (zie regels 49-50).

- 3p **17** Leg uit welk argument aan bovenstaand citaat zou kunnen worden ontleend om te bevestigen dat die vraag van Van Tongeren inderdaad klemmend is.

Gebruik voor je antwoord maximaal 30 woorden.

- 1p **18** Citeer de zin uit alinea 13 die aansluit bij de opvatting van Von der Dunk, zoals in bovenstaand citaat is weergegeven.

Thomas von der Dunk schrijft in zijn artikel ‘Nazaten van slaven kopen niets voor spijt’ met betrekking tot een mogelijke schadevergoeding voor de afstammelingen van de slaven: *Als argumenten voor zo’n vergoeding kunnen worden aangevoerd, dat (1) ook de verre nazaten van de slaven in maatschappelijk opzicht nog steeds onder de gevolgen van de slavernij lijden en er materiële schade van ondervinden, dat (2) Afrika er door die slavernij beroerder aan toe is dan elk ander continent, alsmede dat (3) het Westen zijn huidige rijkdom over de ruggen van de Afrikaanse slaven heeft verdiend.*

- 3p **19** Leg uit in welke mate het eerste argument, na lezing van de tekst van Van Tongeren, kan worden weerlegd.

Gebruik voor je antwoord maximaal 40 woorden.

- 1p **20** Welke groep van nazaten wordt in het artikel van Van Tongeren buiten beschouwing gelaten, maar zou eigenlijk wel genoemd moeten worden als het gaat om schuldvereffening?

Tekst 2 De macht van de journalist

- 18p **21** Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal 200 woorden van de tekst *De macht van de journalist*. Zorg ervoor dat deze samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent. Uit de samenvatting moet voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet gelezen heeft, duidelijk worden:

- waaruit de macht van de journalistiek in Nederland in feite bestaat;
- hoe de journalistiek tegen haar macht aankijkt en op welke wijze zij met haar macht omgaat;
- welk probleem zich voordoet met betrekking tot de journalistieke onafhankelijkheid;
- hoe de auteur dit probleem zou willen aanpakken en wat zijn doel daarbij is.

Einde